

Õiguskantsler

Teie 05.10.2015 nr

Meie 16.10.2015 nr 6-1/151216/1504520

Mootorrattaga tehtud tööalaste sõitude hüvitamisest

Lugupeetud []

Palusite hinnata, kas [tulumaksuseaduse](#) § 13 lg 3 p 2, selle alusel antud [Vabariigi Valitsuse 14.07.2006 määruse nr 164 „Teenistus-, töö- või ametiülesannete täitmisel isikliku sõiduauto kasutamise kohta arvestuse pidamise ja hüvitise maksmise kord“](#) § 1 lg 1 ning tulumaksuseaduse § 48 lg 4 p 5 on kooskõlas [põhiseadusega](#). Nimetatud normidest nähtub, et tööandja võib töötajale maksuvabalt hüvitada need tööalased sõidud, mis on tehtud töötaja isikliku sõiduautoga, ja mitte need tööalased sõidud, mis on tehtud töötaja isikliku mootorrattaga.¹ Leian, et põhiseaduslikkuse järelevalve algatamiseks alust ei ole.

1. Tööandja peab hüvitama töötajale kõik kulud, mis töötajal tekivad seoses tööülesannete täitmiseks vajalike sõitude² tegemisega mh ka töötaja isikliku mootorrattaga.³ Mootorrattaga tehtud tööalaste sõitude hüvitamine on seejuures maksuvaba. Sellises olukorras tuleneb maksuvabastus aga teisest õigusnormist, kui töötaja isikliku sõiduautoga tehtud tööalaste sõitude hüvitamise maksuvabastus. Töötajale makstavat kuluhüvitist mootorrattaga tehtud töösõitude eest peetakse maksuvabaks väljamakseks vastavalt tulumaksuseaduse § 12 lõikele 3. Selle eelduseks on aga, et töötaja esitab tööandjale kulutuse tegemist tõendavat dokumenti. Tegemist on nn kulude hüvitamise üldpõhimõttega.

¹ Teie avaldusest on võimalik aru saada, et vaidlustate just seda regulatsiooni, mis puudutab töötaja isikliku transpordivahendi kasutamist tööülesannete täitmiseks. Te ei vaidlusta tulumaksuseaduse § 13 lg 3 punktides 1 ja 2¹, § 48 lg 4 punktides 2 ja 4 või § 48 lõikes 5¹ nimetatud sõitudega seonduvat korraldust. Sellest tulenevalt keskendutakse selles kirjas üksnes küsimusele töösõitude hüvitamise eristamisest sõltuvalt sellest, millise isikliku transpordivahendiga töötaja töösõite teeb.

² Kulude seotus tööülesannete täitmisega tuleb tõendada. See, kas mõni sõit on olnud seotud tööülesannete täitmisega või mitte – st kas ta kvalifitseerub tööalaseks sõiduks või mitte, peab otsustama igal konkreetsel juhul eraldi. Vt nt tulumaksuseaduse § 48 lõiget 5¹: kuigi üldjuhul ei loeta sõite töötaja elukoha ja töökoha vahel tööülesannete täitmisega seotud sõitudeks, selliste sõidukulude kompenseerimist töötajale loetakse erisoodustuseks ning maksustatakse, on tulumaksuseaduse § 48 lõikes 5¹ nimetatud tingimuste esinemisel siiski võimalik käsitleda need sõidud tööülesannete täitmisega seonduvate sõitudena ja kompenseerida neid töötajale maksuvabalt.

³ [Töölepingu seaduse](#) § 40 lg 1 järgi võib töötaja nõuda tööülesannete täitmisel kantud mõistlike kulude hüvitamist vastavalt [võlaõigusseaduse](#) § 628 lõigetele 2–4. Hilisemate vaidluste vältimiseks on töötajal aga soovitatav leppida tööandjaga kokku, millised kulutused hüvitatakse. Vt ka [Sotsiaalministeeriumi selgitused töölepingu seaduse juurde](#) (lk 84–86).

2. Töötaja sõiduautoga tehtud tööalaste sõitude hüvitamine on maksuvaba ilma, et töötaja peaks esitama tööandjale kuludokumente.⁴ Samas kehtivad töötajale maksuvaba hüvitise maksmisel teistsugused nõuded. Need nõuded on sätestatud tulumaksuseaduse § 13 lg 3 punktis 2 ja Teie avalduses osutatud Vabariigi Valitsuse 14.07.2006 määruses nr 164 §-des 3 ja 4 (hüvitise maksmise otsuse vormistamine, tööalaste sõitude üle arvestuse pidamine).

3. Samuti seisneb töötaja isikliku mootorrattaga ja sõiduautoga tehtud töösõitude hüvitamise erinevus selles, et mootorrattaga tehtud töösõitudega seonduvad kulud hüvitatakse täpselt tekkinud kulude summa ulatuses, kuid sõiduautoga tehtud töösõitude hüvitamise puhul kasutatakse õigusaktidega etteantud piirmäärasid. Nimelt sätestavad tulumaksuseaduse § 13 lg 3 p 2 ja Vabariigi Valitsuse 14.07.2006 määruse nr 164 § 5 (ning kaudselt ka tulumaksuseaduse § 48 lg 4 p 5), et tööandja võib maksuvabalt maksta töötajale hüvitist töötaja isikliku sõiduautoga tehtud sõidu eest kuni 0,3 eurot ühe tööülesannete täitmisel sõidetud kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 335 eurot kalendrikuus.

4. Kulude hüvitamist kindlaksmääratud piirmäärades võib pidada üheaegselt nii soodustavaks kui ka koormavaks erandiks võrreldes kulude hüvitamise üldpõhimõttega, mida kasutatakse mootorrattaga tehtud töösõitude hüvitamise puhul. Soodsaks tuleb sellist korda lugeda selle pärast, et tööandjal on õigus maksta töötajale välja hüvitist maksuvabalt ilma tegelikke kulusid kontrollimata ja kuludokumente nõudmata. Koormavaks on aga summaline piirang selle pärast, et isegi kuludokumentide olemasolu korral ei lubata maksuvabalt⁵ õigusaktides sätestatust suuremat hüvitist maksta.⁶ Hoolimata selle süsteemi eelistest ja puudujääkidest, on see kasutusel, sest see võimaldab vältida ülemääraseid administreerimiskulusid hüvitise suuruse väljaarvutamisel. Tulenevalt proportsionaalsuse põhimõttest võib maksuvaba hüvitise suuruse määramisel lubada väikesi kõikumisi ja kõrvalkaldeid tegelikult kantud kulude suurusest, kui sellega seoses saavutatavad muud eelised (kulude kokkuhoid, asjaajamise lihtsustamine jne) kaaluvad üles võimaliku väiksema maksulaekumise või ebavõrdse maksustamise.⁷

5. Riigikogule ei saa ette heita seda, et ta on otsustanud kehtestada erinevad korrad tööalaste sõitude maksuvabaks hüvitamiseks töötaja isikliku sõiduautoga ja töötaja isikliku mootorrattaga tehtud sõitude puhul. Põhiseaduse § 113 järgi on Riigikogul ulatuslik õigus määrata, kes, millal ja millises määras peab tulumaksu maksuma ning kes, millistel tingimustel ja millisel viisil võib saada maksusoodustusi. Selle õiguse rakendamisel peab seadusandja küll arvestama muude põhiseadusega kaitstavate printsiipidega – sh võrdse kohtlemise põhimõttega, kuid siinjuures tuleb meeles pidada, et võrdse kohtlemise põhimõtte ei ole absoluutne. Põhiseadus lubab riivata seda põhiõigust tingimusel, et riivet õigustab kohane eesmärk, mille olulisus kaalub üles põhiõiguse riivet. Arvestades, (1) kui levinud on Eestis töötaja isikliku sõiduauto kasutamine tööülesannete täitmiseks, (2) kui ressursimahukas oleks tööandjate jaoks sellega seotud kulutuste kompenseerimine kulude hüvitamise üldpõhimõtte alusel ning (3) kui raske oleks maksuhalduril kontrollida maksuvabastuse võimaldamise põhjendatust, on põhiseaduslikult õigustatav see, et töötaja isikliku sõiduautoga tehtud töösõidud kompenseeritakse – erinevalt teiste transpordivahenditega tehtud töösõitudest – erikorra alusel. Seda järeldust kinnitab ka asjaolu, et, nagu eespool juba märgitud, on tööandjal vajadusel võimalik hüvitada töötajale maksuvabalt ka

⁴ V.a juhul, kui töötaja läheb isikliku sõiduautoga töölahtetusse. Vt tulumaksuseaduse § 13 lg 3 p 1 ja [Vabariigi Valitsuse 25.06.2009 määruse nr 110 „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislahetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord“](#) § 2 lg 4 ja 2.

⁵ Vt tulumaksuseaduse § 48 lg 4 p 5.

⁶ L. Lehis. Tulumaksuseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tartu, 2000. Lk 212.

⁷ L. Lehis. Tulumaksuseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tartu, 2000. Lk 213.

teise transpordivahendiga, sh ka isikliku mootorrattaga tehtud töösõitudega seotud kulud. St õigusaktid (ning mh sõiduautodele kehtiv erandlik kord) ei välista teiste transpordivahenditega tehtud tööalaste sõitude maksuvaba hüvitamist.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise